

Araçların Tescil Plakalarına Kesilen Trafik İdari Para Cezalarının Kaldırılması

Av. Sedat TARLACI

Işıқтаç & Atabay & Kurtoğlu Hukuk Bürosu

Bu yazıda, tescil plakasına göre trafik cezası düzenlenmesine ilişkin uygulamadaki sorunlara değinilecek ve benzer bir durumda kalıp trafik cezasının kaldırılması talep edilen araç kiralama şirketinin açmış olduğu davada Kocaeli 1.Sulh Ceza Hakimliğinin 16.12.2019 tarih ve 2019/2893 Değişik İş sayılı kararı incelenecektir.

açmış olduğu davada Kocaeli 1.Sulh Ceza Hakimliğinin 16.12.2019 tarih ve 2019/2893 Değişik İş sayılı kararı incelenecektir.

Cezaların şahsiliği ilkesi, hukukun evrensel ilkelerinden biridir ve ceza hukukunun temel kurallarındandır. Bu ilke, normlar hiyerarşisinin en üstünde bulunan Anayasamızın 38.maddesinde ortaya konularak Hukuk Sisteminin bir parçası haline gelmiştir. Bu ilkedeki temel amaç; herhangi bir kimsenin fiilinden dolayı başka birinin sorumlu tutulmamasıdır.

Ceza hukukunun en temel ve evrensel ilkesi olan cezaların şahsiliği ilkesine istisna teşkil eden 13.10.1983 tarihli, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun ("KTK") 116.maddesinin birinci fıkrası ise, cezaya konu eylemi bizzat yapan kişi yerine araç malikine ceza kesilmesine olanak tanımaktadır. KTK 116. maddesi şu şekildedir;

"Trafiki tehlikeye düşürecek, engel olacak şekilde veya yasaklanmış yerlerde park etmiş araçlara veya trafik kural ve yasaklarına aykırı davranışları belirlenmiş bulunan, karayolları ağırlık kontrol mahallerinde işaret, ışık, ses veya görevlilerin ikazına rağmen tartı

Sürücüsü tespit edilemeyen araçların tescil plakalarına göre trafik cezası düzenlenmesinden dolayı belki de en büyük mağduriyeti araç kiralama şirketleri yaşamaktadır. Trafik kuralları kiralayan/kullanıcı tarafından ihlal edildiğinde aracın tescil plakasına göre trafik cezası düzenlenmekte, aracın maliki tarafından bu cezanın kaldırılması için dava açılmakta ve cezanın kendi ihlalinden kaynaklanmadığı ispat edilmek zorunda kalınmaktadır.

Bu yazıda, tescil plakasına göre trafik cezası düzenlenmesine ilişkin uygulamadaki sorunlara değinilecek ve benzer bir durumda kalıp trafik cezasının kaldırılması talep edilen araç kiralama şirketinin

sistemine girmeden seyrine devam eden ve sürücüsü tespit edilemeyen araçlara tescil plakalarına göre ceza veya suç tutanağı düzenlenir.”

Esas olarak, kural ihlalini yapan aracın durdurulması ve ihlali yapan kişinin tespit edilerek, bu kişi adına ceza kesilmesi gerekirken, bu madde uyarınca, aracın tescil maliki adına ceza tutanağı düzenlenmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 06.03.2008 tarih ve 2004/116 E., 2008/74 K. sayılı kararıyla bu düzenlemenin anayasaya aykırı olmadığı oy çokluğuyla kabul edilmiş bulunmaktadır. İstisna olmasından dolayı uygulanırken bu maddeye sıkı sıkıya bağlı kalınması, geniş yorumlanmaması ve maddede bahsi geçen unsurların somut olayda gerçekleşmesi gerekir. Ancak bilindiği üzere cezaların şahsiliği ilkesinin istisnası olan “plakaya ceza yazma” çok fazla kullanılarak, uygulamada genel kural haline getirilmiş bulunmaktadır.

Konuyla ilgili olarak yapılan itiraz üzerine, Kocaeli Sulh Ceza Hakimliği'nin 2019/2893 Değişik İş numaralı dosyasında verilen kararın gerekçesi aşağıda yer almaktadır:

”

“... idarenin, idari yaptırımını gerektiren kural ihlalini yapan kişiyi belirlemesi, bu belirlemeyi yapmak için

**Cezaların şahsiliği ilkesi, hukukun evrensel ilkelerinden biridir ve ceza hukukunun temel kurallarından-
dır. Bu ilke, normlar hiyerarşisinin en üstünde bulunan Anayasamızın 38.maddesinde ortaya konularak Hukuk Sisteminin bir parçası haline gelmiştir.**

azami gayreti göstermesi gerekli-
dir. Tüm gayrete rağmen kural ihlalini yapan kişi belirlenememiş ise, KTK 116.maddesinde yer alan “Trafik kural ve yasaklarına aykırı davranışları belirlenmiş bulunan ... ve sürücüsü tespit edilemeyen araçlara tescil plakalarına göre ceza veya suç tutanağı düzenlenir” hali oluşmuş olur ve bu hüküm uyarınca, aracın tescil plakasında malik olarak görülen kişiye ceza kesilebilir.

İdarenin bu koşulları yerine getirmeden, aracı trafik kurallarına aykırı olarak kullanan kişiyi tespit edip onun adına ceza kesmek yerine, tamamen istisnai hallerde uygulanması gereken ve bünyesinde barındırdığı Borçlar hukukundaki “işletenin sorumluluğu” müessesesine benzer durum nedeniyle ya da kusursuz sorumluluk gibi ceza hukuku ilkelerine açıkça ters düşer biçimde “plakaya ceza yazma” şeklindeki uygulamayı kural haline getirmesi ve o anda sürücüsü olup olmadığı belli olmayan aracın tescil maliki adına ceza kesmesi, hukukun genel ilkelerine, Anayasa’ya ve KTK’nun 116.maddesinde verilen yetkiye aykırıdır.

Bu açıklamalarımızla KTK 116.maddesi uyarınca hiçbir ceza kesilemeyeceği, bu maddeye göre kesilen cezaların tamamının Anayasa ve kanunlara, hukukun genel kurallarına aykırı düşeceği şeklinde bir düşünce ve kabul hedeflenmemektedir. Tabiidir ki, şartları oluştuğunda KTK 116.maddesi uygulanarak plakaya idari nitelikte ceza kesildiğinde şayet araç sahibinin de aracı kendisinin kullanmadığına yönelik bir itirazı da yok ise son derece yerinde bir işlem tesis edilmektedir. Ancak, bu noktada amaçlanan, ceza hukuku ilkelerine tabi tutulan kabahat fiilinden dolayı sorumluluk ve yaptırımın bizzat haksızlık eden ve kurala aykırı davranışı bilfiil gerçekleştiren kişinin ortaya çıkartılması, bu kişinin cezalandırılması; öbür taraftan, kusursuz sorumluluk gibi ceza hukukunda istisnai bir uygulamayı barındıran sürücüyü tespit etmeden

plakaya ceza yazma uygulaması genelleştirilmeden sadece koşulları gerçekleştiğinde uygulanmasıdır. Bu nedenlerle, görüş ve kararımız ne KTK 116.maddesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı yönündeki Anayasa Mahkemesi'nin 2008 ve 2013 tarihli kararlarıyla, ne de bu uygulamanın suçsuzluk karinesine aykırı olmadığını bildiren Yargıtay 7. Ceza Dairesi'nin 27.11.2014 tarih ve 2014/22963-19969 sayılı kararıyla çelişmektedir. Tüm bu kanun hükümleri ve Yüksek Mahkeme kararları bir arada değerlendirildiğinde dahi, kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık olarak tarif edilen kabahat fiilinden doğan sorumluluğun, bu haksızlığı bizzat işleyene ait olduğu gerçeğini değiştirmemektedir.

Sonuç olarak, kural ihlali sırasında plakaya bakılarak ceza yazılması nedeniyle kabahatli konumunda bulunan tescil malikinin, aracı kendisinin kullanmadığı, bir başkası tarafından kullanıldığı sırada bu ihlalin yapıldığını ileri sürmesi ve yapılan araştırmasında da bu iddianın başkaca delillerle teyit edilmesi halinde artık KTK 116.maddeye göre tatbik edilen tutanağın doğruluğundan bahsedilmesi ve gerçek sürücü dururken tescil malikinden sırf araç sahibi diye bu cezaya katılmasının beklenmesi olanaklı kabul edilmemiştir.

Somut olayda; hakkında ceza uygulanan şirketin araç kiralama şirketi olduğu, aracın tescil maliki olmak dışında kabahat eylemiyle bir ilgisi bulunmadığını, ileri sürmüş olmasına göre kural ihlali tespit edilen aracın durdurulmadığı ve evrak kapsamında da durdurulması için hiçbir girişimde bulunulmadığı anlaşılmıştır. Yaptırım tutanağında bu duruma hiç yer verilmeyip ne sebeple sürücünün tespit edilemediği de açıkça yazılmamıştır. KTK 116.maddesindeki, "Trafik kural ve yasaklarına aykırı davranışlarını belirlenmiş bulunan" durumu gerçekleştiği halde, aynı maddedeki "sürücüsü tespit edilemeyen" koşul ve unsurunun gereğince uygulanmadığı, sürücüyü tespit etmeye yönelik çaba veya tespit edememenin gerekçelerinin açıklanmadığı, cezanın tatbik edildiği tarihte aracın aleyhine ceza kesilen şirket tarafından başka bir tüzel kişi kuruma

”

Ceza hukukunun en temel ve evrensel ilkesi olan cezaların şahsiliği ilkesine istisna teşkil eden 13.10.1983 tarihli, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun ("KTK") 116.maddesinin birinci fıkrası ise, cezaya konu eylemi bizzat yapan kişi yerine araç malikine ceza kesilmesine olanak tanımaktadır.

kiralandığı, bu haliyle sırf tescil maliki olması sebebiyle kişinin cezalandırılmasının yasal dayanaklarının oluşmadığı sonuç ve hukuki kanaatine varılmıştır. ..."

Mahkeme kararında da cezaların şahsiliği ilkesinin istisnası olan KTK 116.maddesinin uygulanabilmesi için trafik kuralına aykırı davranan araç sürücünün tespit edilememesinin gerektiği kısaca özetlenmiştir. "Tespit Edilememe" hali bir imkansızlığı, tespit etmek için çaba gösterilmesine rağmen çeşitli objektif sebeplerden dolayı elde edememeyi gerektirir. Hatta öyle ki, KTK'nın 116. maddesinin daha doğru bir şekilde uygulanması için, aracın sürücüsünü tespit etmek için yapılan işlemlerin ve tespit edememe sebeplerinin ceza tutanağına açıklayıcı bir şekilde yazılması gerekecektir.

Peki, kiralık araçlarda trafik kurallarını ihlal eden sürücünün tespit edilmesi mümkün müdür? Elbette.

Araç kiralama şirketleri, araç kiralandığı anda Emniyet Genel Müdürlüğü'nün Kiralık Araç Bildirim Sistemi'ne ("KABİS") aracı kiralayan ve kullanacak kişi hakkında ayrıntılı bilgiyi bildirmektedir. Böylece kiralık araçlarda trafik kuralını ihlal eden sürücünün idarece tespit edilmesi KABİS üzerinden yapılacak basit bir araştırma ile mümkündür. Ancak bu araştırma hiç yapılmadan cezanın doğrudan aracın tescil plakasına düzenlenmesi, tabiri caizse "Ben cezayı keseyim, ceza tutanağı hatalıysa zaten itiraz edilir." demekten ve kolaya kaçmaktan ibarettir.

Mahkeme kararının, trafik para cezasını düzenleyen idareye uygulamada yol göstermesi ve yargıya taşınmış tüm benzer uyuşmazlıklarda verilecek kararlar için emsal oluşturmasını umut ediyoruz. Uygulamada, ihlali gerçekleştiren araç sürücüsünün tespit edilememesi sebebiyle yaşanan mağduriyet bir yana, ceza tutanağına itiraz edip yargıya taşıyan araç maliklerini yine hiç kolay bir süreç beklememektedir. Zira idari para cezaları aksi ispat edilmediği müddetçe resmi belge niteliğindedir ve aksinin yazılı delille ispatlanması gerekmektedir. Ancak ceza tutanakları, ihlal gerçekleştirildikten uzun bir süre sonra tebliğ edildiği için, trafik ceza tutanağına itiraz eden araç maliki yazılı delille ispat konusunda oldukça zorlanmaktadır. Nihayetinde araç malikleri kendi ihlalden kaynaklanmayan bir trafik cezasını ödemek durumunda kalmaktadır.

Şüphesiz ki, diğer kişilerin hayatına ve mal varlıklarına yönelik tehlikeyi bertaraf etmek için trafik kurallarını ihlal eden kişilerle mücadele edilmesi gerekmektedir. Bu mücadele her ne kadar önemli ve tüm toplum tarafından desteklenmesi gereken bir faaliyet olsa da bunun kişi hakları ihlal edilerek yapılması amacı ve sonucu ne kadar olumlu ve doğru olursa olsun, hukuk devletinde kabul edilemez. ●